

Uczenie na podstawie
DOŚWIADCZANIA

ALICE Y. KOLB · DAVID A. KOLB

Uczenie na podstawie **DOŚWIADCZANIA**

Podręcznik dla edukatorów, trenerów, coachów

Przekład

Marta Bręgiel-Pant

Tytuł oryginału

The Experiential Educator. Principles and Practices of Experiential Learning

Copyright © 2017 by Alice Y. Kolb i David A. Kolb Experience Based Learning Systems Inc.

Wszystkie prawa zastrzeżone. Rozpowszechnianie całości lub fragmentów niniejszej publikacji wymaga zgody autorów. Cytowanie fragmentów niniejszej publikacji wymaga wskazania źródła.

Copyright © for polish edition by Joanna Krajewska i Wojciech Busiel Poznań 2020

Redakcja naukowa i opracowanie przekładu

JOANNA KRAJEWSKA · WOJCIECH BUSIEL

Redakcja językowa

IWONA OSTROWSKA

Korekta językowa

MAŁGORZATA JUDA-MIELOCH

Skład i łamanie tekstu, projekt okładki

SEBASTIAN STACHOWSKI

Na okładce

Hilma af Klint · *Ten largest / The Ten Biggest* · 1907

Druk

Drukarnia Opolgraf s.a., ul. Niedziałkowskiego 8–12, 45-085 Opole

Wydanie I

Poznań 2022

ISBN 978-83-965909-0-9

DIALOGI I ZMYŚLY

e-mail kontakt@dialogiizmysly.pl

www.dialogiizmysly.pl

*Dla Tokue i Shunzo Oku
oraz
Ethel i Jacka Kolbów,
którzy jako pierwsi uczyli nas
na podstawie doświadczenia*

Spis treści

Wstęp redaktorów polskiego wydania książki	15
Wprowadzenie: nauczanie i uczenie się na podstawie doświadczania	23
Skupienie uwagi na uczeniu się	24
Jak stać się osobą uczącą na podstawie doświadczania?	26
Uczenie jest aktywnością głęboko ludzką	30
Uczenie się poprzez współdzielone doświadczenie	31
Zarys publikacji	34
C z ę ś ć I	
Założenia teorii uczenia się opartego na doświadczaniu	37
R o z d z i a ł 1	
Filozofia edukacji opartej na doświadczaniu. Prekursorzy TUOD jako przewodnicy edukatorów pracujących w paradygmacie doświadczeniowym	39
Prekursorzy metody i ich wkład w teorię uczenia się opartego na doświadczaniu	42
William James (1841–1910). Radykalny empiryzm i dualistyczna teoria poznania	44
John Dewey (1859–1952). Edukacja oparta na doświadczaniu	47
Mary Parker Follett (1868–1933). Relacje edukacyjne	49
Kurt Lewin (1890–1947). Teoria pola	51
Jean Piaget (1896–1980). Konstruktywizm	53
Lew Wygotski (1896–1834). Strefa najbliższego rozwoju	55
Carl Jung (1875–1961). Rozwój integrujący	56
Carl Rogers (1902–1987). Głębokie doświadczanie	57
Paulo Freire (1921–1997). Dialog między równymi	58
Założenia filozofii edukacji opartej na doświadczaniu	59
R o z d z i a ł 2	
Cykl Uczenia się i Styl Uczenia się	63
Pochodzenie pojęć Cykl Uczenia się i Stylu Uczenia się	64
Cykl Uczenia się	64
Styl Uczenia się	67
Niektóre błędne interpretacje pojęć Cykl i Stylu Uczenia się w ujęciu TUOD	71
Cykl Uczenia się	72
Styl Uczenia się	76

KSUK 4.0 i nowa typologia dziewięciu stylów uczenia się	79
Dziewięciostylowy Cykl Uczenia się i dialektyczne biegunowości	81
Elastyczność uczenia się	83
R o z d z i a ł 3	
Mózg a uczenie się oparte na doświadczaniu	89
Cykle Uczenia się a mózg	92
Cykl Uczenia się wykorzystujący mechanizmy eksploracji/naśladowania	95
Cykl Uczenia się wykorzystujący mechanizmy instruktażu/przypominania	96
Wielorakie Cykle Uczenia się w mózgu	100
Mózg a pamięć i uczenie się	103
Uczenie się przez doświadczanie, pamięć epizodyczna i długotrwała retencja wiedzy	106
Umysł: poznanie ucieleśnione czy konstrukcja poznawcza?	109
R o z d z i a ł 4	
Spirala uczenia się i rozwoju	113
Życie a uczenie się	114
Od uczenia się do rozwoju: konstruktywizm w TUOD	115
Spiralne poruszanie się w Cyklu Uczenia się: rozwój liniowy a rozwój cykliczny	116
Rozwój jako transakcja między osobą a środowiskiem	118
Teoria rozwoju TUOD	119
Czy droga wiedzie wyłącznie w górę?	122
Etapy czy stany?	124
R o z d z i a ł 5	
Tożsamość edukacyjna	129
Tożsamość nastawiona na trwałość a tożsamość nastawiona na uczenie się	132
Tożsamość edukacyjna a lęk przed matematyką na uzupełniającym kursie matematyki w Community College	133
Relacje w procesie uczenia się a tożsamość edukacyjna	135
Skala Tożsamości Edukacyjnej	137
Strategie rozwoju tożsamości edukacyjnej nastawionej na uczenie się	138
R o z d z i a ł 6	
Świadome uczenie się oparte na doświadczaniu	147
Metapoznanie – klucz do świadomego uczenia się	149
Głębokie doświadczanie	152
Praktyka głębokiego doświadczania	155
Styl Uczenia się	160
Rozwijanie zdolności doświadczania	161

Rozwijanie zdolności podejmowania refleksji	162
Rozwijanie zdolności myślenia	162
Rozwijanie zdolności działania	162
Rozwijanie elastyczności uczenia się	163
Zastosowanie metapoznawczych praktyk przy wyborze stylu uczenia się	164
Tożsamość edukacyjna	165
Czas i przestrzeń uczenia się	166
Relacje edukacyjne	167
Świadomy trening	169
Jak nauczyć się świadomego uczenia się?	171
Ćwiczenie z zakresu świadomego uczenia się	172
R o z d z i a ł 7	
Uczenie się jako rozwój zespołu i organizacji	175
Uczenie się a rozwój zespołu	176
Rozwój zespołu – podejście oparte na doświadczaniu	177
Rola refleksyjnej rozmowy	178
Badania dotyczące uczenia się opartego na doświadczaniu w zespołach	182
Uczenie się jako rozwój organizacji	190
C z ę ś ć II	
Tworzenie przestrzeni uczenia się	197
R o z d z i a ł 8	
Przestrzeń uczenia się	199
Czym jest przestrzeń uczenia się?	200
Porównanie przestrzeni uczenia się w edukacji menadżerskiej i artystycznej	204
R o z d z i a ł 9	
Tworzenie przyjaznej przestrzeni uczenia się	209
Bezpieczeństwo psychologiczne	211
Gościnna przestrzeń uczenia się	213
Szacunek dla osób uczących się i ich doświadczeń	214
Bezwarunkowe poszanowanie	216
Tworzenie przestrzeni dla wyzwań i wsparcia	218
R o z d z i a ł 10	
Tworzenie przestrzeni dla uczenia się poprzez rozmowę	221
Cykl Uczenia się poprzez rozmowę	222
Przestrzeń uczenia się sprzyjająca rozmowie	225
Dialektyka Cyklu Uczenia się: doświadczanie / myślenie i działanie / refleksja	226

Dyskurs i rekurs	228
Indywidualność i relacyjność: „ze środka na zewnątrz” i „z zewnątrz do środka”	231
Status i solidarność: szeregowanie i łączenie	233
Seminarium dotyczące uczenia się i rozwoju: kształtowanie	
przestrzeni uczenia się sprzyjającej rozmowie	234
Konkretne doświadczanie i abstrakcyjne myślenie	238
Indywidualność i relacyjność: kierunek „ze środka na zewnątrz” i „z zewnątrz do środka”	242
Status i solidarność: szeregowanie i łączenie	245
Dyskursywność i rekursywność	252
Działanie i refleksja	255
Podsumowanie	261
R o z d z i a ł 1 1	
Tworzenie przestrzeni uczenia przyjaznej osobie uczącej się	265
Relacje edukacyjne w podejściu skoncentrowanym na uczniu	267
Znaczenie doświadczania	268
Łączenie się osobą uczącą się w doświadczaniu: uwaga, zainteresowanie i przekonania	272
Uwaga	273
Zainteresowanie	275
Przekonania	280
Umacnianie partnerstwa z uczniami w procesie uczenia się	288
R o z d z i a ł 1 2	
Tworzenie przestrzeni sprzyjającej refleksyjnemu myśleniu	291
Rozwój refleksyjnego myślenia	294
Wspieranie rozwoju refleksyjnego myślenia	299
Jak pomóc studentom przejść od dualizmu do wielości	299
Jak pomóc studentom przejść od wielości do relatywizmu	300
Jak pomóc studentom przejść od relatywizmu do zaangażowania	301
Tworzenie przestrzeni refleksyjnego myślenia – zasady ogólne	301
Bądź przykładem	302
Twój punkt docelowy to nie punkt wyjścia twoich studentów	302
Nauczanie z zamkniętymi ustami	303
Opanuj sztukę zadawania pytań	303
R o z d z i a ł 1 3	
Ludyczna przestrzeń uczenia się	307
Pojęcie zabawy	308
Dialektyka zabawy	309

Rola zabawy w uczeniu się i rozwoju	310
Przestrzeń ludyczna	312
Ludyczna przestrzeń uczenia się a głębokie uczenie się	313
Gra jest wolna	314
Autopojetyczne granice gry	314
Celebrowanie głupoty	315
Wyjście poza rzeczywiste życie	315
Równoważenie napięcia pomiędzy <i>agonem</i> a <i>paideią</i>	315
Sygnały zachęcające do zabawy	315
Odtwarzanie przestrzeni zabawy poprzez cykliczność	316
Wspólnota zabawy	317
Ludyczna przestrzeń a uczenie się oparte na doświadczeniu	318
 R o z d z i a ł 1 4	
Tworzenie przestrzeni sprzyjających rozwojowi i utrzymaniu głębokiego uczenia się	321
Głębokie uczenie się	322
Przestrzenie głębokiego uczenia się a rozwój kompetencji	323
Wczesne lata przyswajania	324
Środkowe lata specjalizacji	325
Późniejsze lata integracji	325
Rola edukatora we wspieraniu głębokiego uczenia się	326
Rozwój talentu vs tradycyjna edukacja szkolna	328
Teoria usytuowanego uczenia się Lave i uprawnione uczestnictwo peryferyjne	328
Strefa najbliższego rozwoju i rusztowanie Wygotskiego	330
Zastosowanie głębokiego uczenia się	333
Podtrzymywanie głębokiego uczenia się przez całe życie	335
Edukacja dla integracji: wyzwania dla rozwoju osób dorosłych	340
Profesjonalny Program Stypendialny	348
 C z ę ś ć III	
Praktyka edukacji opartej na doświadczeniu	351
 R o z d z i a ł 1 5	
Program SAGES – studium przypadku i ważne konkluzje	353
Nasze studium programu pilotażowego SAGES	356
Cykl Uczenia się podczas seminarium	357
Doświadczenie indywidualnego uczenia się	358
Uczenie się z partnerem	359
Uczenie się w zespole	360

Seminaryjna przestrzeń uczenia się	362
Granice przestrzeni seminaryjnej	362
Rola troskliwego nauczyciela	364
Moderowanie przebiegu seminarium	366
Wewnętrzny proces aktywności seminaryjnych	368
Wyniki seminarium	371
Rozdział 16	
Role edukatora oraz nauczanie w pełnym Cyklu Uczenia się	373
Role edukatora i model dynamicznego dopasowania	374
Jak skuteczni edukatorzy stosują różne role	377
Przypadek profesora Kinga	377
Praktyka dynamicznego dopasowania	381
Elastyczność edukacyjna a dynamiczne dopasowanie	384
Elastyczność roli edukatora	385
Elastyczność edukacyjna uczniów	387
Podsumowanie	387
Rozdział 17	
Rola edukatora – dobre praktyki	389
Ekspert w danej dziedzinie	391
Wskazówki dla roli eksperta w danej dziedzinie	397
Facylitator	399
Autentyczność	400
Docenianie ucznia	400
Empatyczne zrozumienie	401
Wskazówki dla roli facylitatora	402
Coach	403
Coaching z zastosowaniem Cyklu Uczenia się	404
Wskazówki dla roli coacha	410
Osoba wyznaczająca standardy i dokonująca oceny	414
Wskazówki dla roli osoby wyznaczającej standardy i dokonującej oceny	415
Podsumowanie	419
Dodatki 1-4	421
Dodatek 1	
Kwestionariusz Stylu Uczenia się Kolba	423
Zamysł	423
Historia	425
Kwestionariusz Stylu Uczenia się – Wersja 1 (Kolb 1971, Kolb 1976)	425

Kwestionariusz Stylu Uczenia się – Wersja 2 (Kolb 1985)	426
Kwestionariusz Stylu Uczenia się – Wersja 2a (Kolb 1993)	427
Kwestionariusz Stylu Uczenia się Kolba – Wersja 3 (Kolb 1999a)	427
Kwestionariusz Stylu Uczenia się Kolba – Wersja 3.1 (Kolb 2005)	427
Kwestionariusz Stylu Uczenia się Kolba – Wersja 3.2 (Kolb i Kolb 2013b)	427
Kwestionariusz Stylu Uczenia się Kolba – Wersja 4.0 (Kolb i Kolb 2011)	428
Format	429
Format KSU oparty na wymuszonym wyborze	430
Właściwości skal KSU	432
D o d a t e k 2	
Typologia dziewięciu stylów KSUK 4.0 – charakterystyka i studia przypadków	435
Inicjujący styl uczenia się	437
Preferowana przestrzeń uczenia się	438
Inicjujący – swoimi słowami	438
Doświadczający styl uczenia się	439
Preferowana przestrzeń uczenia się	440
Doświadczający – swoimi słowami	440
Twórczy styl uczenia się	441
Preferowana przestrzeń uczenia się	442
Twórczy – swoimi słowami	442
Refleksyjny styl uczenia się	444
Preferowana przestrzeń uczenia się	445
Refleksyjni – swoimi słowami	445
Analizujący styl uczenia się	447
Preferowana przestrzeń uczenia się	447
Analizujący – swoimi słowami	448
Myślący styl uczenia się	449
Preferowana przestrzeń uczenia się	450
Myślący – swoimi słowami	450
Decydujący styl uczenia się	451
Preferowana przestrzeń uczenia się	452
Decydujący – swoimi słowami	452
Działający styl uczenia się	454
Preferowana przestrzeń uczenia się	455
Działający – swoimi słowami	455
Równoważący styl uczenia się	456
Preferowana przestrzeń uczenia się	457
Równoważący – swoimi słowami	457

Dodatek 3

Projektowanie doświadczeń edukacyjnych z zastosowaniem dziewięciu stylów uczenia się przedstawionych w KSUK 4.0	461
Konspekt sesji nr 1: Rola KSUK 4.0 w zrozumieniu indywidualnego stylu uczenia się i elastyczności uczenia się	461
Cele	461
Wymagane materiały	462
Kwestie związane z prezentacją	462
Ramy czasowe	462
Harmonogram (Łączny czas: 1:30 do 2 godzin)	463
Konspekt sesji nr 2: Ćwiczenie z cytryną: doświadczenie i myślenie	466
Cele	466
Wymagane materiały	466
Przygotowanie	466
Ramy czasowe	467
Harmonogram (Łączny czas: 1 godzina 15 minut)	467

Dodatek 4

Ewaluacja uczenia się opartego na doświadczeniu – Sprawozdanie z Osobistego Zastosowania	471
Zastosowanie SOZ	472
Wskazówki dotyczące oceniania, wyboru tematu i poufności	473
Elementy SOZ	474
Konkretne Doświadczenie	474
Refleksyjna Obserwacja	475
Abstrakcyjna Konceptualizacja	476
Aktywne Eksperymentowanie	477
Spójna kompozycja i umiejętność pisania	480
Przykładowe SOZ	481
Konkretne Doświadczenie	481
Refleksyjna Obserwacja	482
Abstrakcyjna Konceptualizacja	483
Aktywne Eksperymentowanie	484
Podsumowanie kryteriów oceny Sprawozdania z Osobistego Zastosowania	485
Bibliografia	487
Indeks	523
O Autorach	526